

Spiraalkorstje

Sleutel tot de Europese soorten gebaseerd op en bewerkt naar Spirin *et al.* 2018 en Malysheva *et al.* 2019.

Het genus *Helicogloea* is recent opgesplitst in drie genera: *Helicogloea* ss. *stricto*, *Bourdotigloea* en *Saccosoma* (Spirin *et al.* 2018). Ze worden gekenmerkt door een - variabel aanwezige - probasidiale zak. *Helicogloea* ss. *stricto* omvat soorten met een doorgaans gelatineus vruchtlichaam dat bij drogen bijna onzichtbaar wordt, efibulate hyfen (zonder gespen) en afwezigheid van cystiden. Zie ook Donk 1966.

Bij de reeds beschreven *Helicogloea* s.l. soorten is er een aanzienlijke overlap in sporenafmetingen en de verschillen tussen soorten komen dan ook vaak neer op enkele micrometers. Daarom is het bij het determineren van *Helicogloea* s.l. soorten belangrijk om veel sporen te meten (> 15) en daarvan het gemiddelde te gebruiken bij determinatie. Idealiter worden sporen gemeten van een sporee.

Vet - Uit Nederland en/of Vlaanderen bekend

- 1 Sporen (sub)fusiform, $Q \geq 4$. Op verscheidene soorten plantaardig substraat (gras, mos, hout) *H. angustispora* L.S. Olive
Spirin *et al.* 2018, FuSE 2: 311–340
Sporen anders, $Q < 2.5$. Op hout 2
- 2 Soort op naaldhout. 3
Soort op loofhout 4
- 3 Sporen breed ellipsoïd tot subgloboos, lengte gemiddeld < 12 μm . Op spar (*Picea*), vaak geassocieerd met korstzwammen (*Botryobasidium* spp.) *H. dryina* Spirin & O. Miettinen
Spirin *et al.* 2018, FuSE 2: 311–340 • Malysheva *et al.* 2019, Ann. Bot. Fen. 57: 1–7
Sporen cilindrisch tot ellipsoïd, lengte gemiddeld > 12 μm . Op den (*Pinus*) *H. subardosiaca* (Bourdot & Galzin) Donk
Spirin *et al.* 2018, FuSE 2: 311–340
- 4 Sporen lengte gemiddeld > 11 μm 5
Sporen lengte gemiddeld < 11 μm 8
- 5 Vruchtlichaam zeer dun (< 0.1 mm), droog vrijwel onzichtbaar; sporen 12.2 - 15.6 \times 6.3 - 8.3 μm ; basidiën < 75 μm
. *H. sputum* Spirin & V. Malysheva
Spirin *et al.* 2018, FuSE 2: 311–340
Vruchtlichaam dikker (0.2 - 2 mm) 6
- 6 Sporen vaak gesepteerd; basidiën vaak > 75 μm (tot meer dan 100 μm). *H. septifera* Spirin & V. Malysheva
Spirin *et al.* 2018, FuSE 2: 311–340
Sporen niet gesepteerd; basidiën gemiddeld doorgaans < 75 μm . 7
- 7 Vruchtlichaam dik, tuberculaat; sporen 10.3 - 13.8 \times 5.8 - 8.1 μm .
. *H. aseptata* Malysheva & Spirin
Malysheva *et al.* 2019, Ann. Bot. Fen. 57: 1–7
Vruchtlichaam dun, doorzichtig tot grijs. Sporen 10.5 - 13.5 \times 4.8 - 7.9 μm *H. sebacea* (Bourdot & Galzin) Spirin & G. Trichies
Spirin *et al.* 2018, FuSE 2: 311–340 • Malysheva *et al.* 2019, Ann. Bot. Fen. 57: 1–7
- 8 Sporen doorgaans breed ellipsoïd, breedte gemiddeld > 5.5 μm . 9

- Sporen doorgaans cilindrisch tot smal ellipsoïd en wat gebogen, breedte gemiddeld < 5.5 µm10
- 9 Sporenbreedte gemiddeld 6.5 - 8.03 µm. Soort van (hemi)boreale gebieden *H. aquilonia* Spirin & V. Malysheva
Spirin *et al.* 2018, FuSE 2: 311–340 • Malysheva *et al.* 2019, Ann. Bot. Fen. 57: 1–7
- Sporenbreedte gemiddeld 5.78 - 6.31 µm. Soort van gematigde gebieden *H. sebacea* (Bourdot & Galzin) Spirin & G. Trichies
Spirin *et al.* 2018, FuSE 2: 311–340 • Malysheva *et al.* 2019, Ann. Bot. Fen. 57: 1–7
- 10 Vruchtlichaam aanvankelijk pustulaat, later samenvloeiend met tuberculaat uitzicht; sporen cilindrisch, vaak gebogen, 7.4 - 11.1 × 4.0 - 6.6 µm *H. insularis* Spirin & K.H. Larss.
Malysheva *et al.* 2019, Ann. Bot. Fen. 57: 1–7
- Vruchtlichaam continu en dun11
- 11 Vruchtlichaam < 0.05 mm dik; sporen cilindrisch, vaak gebogen, gemiddelde breedte < 5 µm *H. exigua* Spirin & V. Malysheva
Spirin *et al.* 2018, FuSE 2: 311–340
- Vruchtlichaam 0.05 - 0.1 mm dik; sporen breed cilindrisch tot smal ellipsoïd, gemiddelde breedte > 5 µm
. *H. pellucida* Spirin & V. Malysheva
Spirin *et al.* 2018, FuSE 2: 311–340

SYNONIEMEN

- H. farinacea* zie *Saccosoma farinacea*
H. graminicola zie *Saccosoma graminicola*
H. jozefii zie *Saccosoma jozefii*
H. lagerheimii ss. auct. eur. zie Opmerkingen
H. vestita zie *Bourdotigloea vestita*

OPMERKINGEN

Helicogloea lagerheimii is een Amerikaanse soort. Voorheen werden vele Europese *Helicogloea* collecties zonder gespen onder deze soort gerekend, maar nu blijkt dat in zowel Nederland als Vlaanderen dit vooral om *H. sebacea* gaat.

Drie Nederlandse collecties van *H. sebacea* werden gesequeneerd en opgenomen in de studie van Malysheva *et al.* 2019. Opmerkelijk was de grote variatie in sporenvorm en -afmetingen, zowel tussen als in de collecties. Deze was echter niet bepaald aan een sporée.

Roberts 2002 meldde *H. caroliniana* (Coker) G.E. Baker (een Amerikaanse soort) van Noorwegen. Spirin *et al.* 2018 vonden echter dat dit gaat om *H. septifera* Spirin & V. Malysheva.

Spirin *et al.* 2018 en Malysheva *et al.* 2019 vermoeden een specificiteit op basis van substraatvoorkeur tussen loof- en naaldhout. Vooralsnog ondersteunen alle data deze hypothese.

LITERATUUR

- Baker, G.E. 1936. A study of the genus *Helicogloea*. Ann. M. Bot. Garden 23: 69–128
Donk, M.A. 1966. Check list of European Hymenomycetous Heterobasidiae. Persoonia 4(2): 145–244
Hansen, L. & Knudsen, H. (ed.) 1997. Nordic macromycetes Vol. 3. Heterobasidioid, Aphyllorphoroid and Gastromycetoid Basidiomycetes. Nordsvamp, Kopenhagen
Jülich, W. 1984. Die Nichtblätterpilze, Gallertpilze und Bauchpilze. Kleine Kryptogamenflora Band IIb/1. Gustav Fischer Verlag, Stuttgart
Kirschner, R. 2004. Sporodochial anamorphs of species of *Helicogloea*. In: Agerer, R., Piepenbring, M. & Blanz, P. (Ed.).

Frontiers in Basidiomycote Mycology. IHW-Verlag, Eching.

- Malysheva, V., Spirin, V., Schoutteten, N., De Lange, R., Pennanen, J. & Larsson, KH. 2019. New and noteworthy species of *Helicogloea* (Atractiellomycetes, Basidiomycota) from Europe. *Ann. Bot. Fen.* 57: 1-7
- Roberts, P. 2002. Two unusual auricularioid fungi from Norway. *Polish Bot. J.* 47(2): 109–111
- Spirin, V., Malysheva, V., Trichies, G., Savchenko, A., Põldmaa, K., Nordén, J., Miettinen, O. & Larsson, K.-H. 2018. A preliminary overview of the corticioid Atractiellomycetes (Pucciniomycotina, Basidiomycetes). *FuSE* 2: 311–340. doi. [org/10.3114/fuse.2018.02.09](https://doi.org/10.3114/fuse.2018.02.09)